

**ÖĞRETMEN ADAYLARININ
ÖĞRETMENLİK MESLEĞİNE YÖNELİK TUTUMLARI
(EGE ÜNİVERSİTESİ EĞİTİM FAKÜLTESİ ÖRNEĞİ)**

**Gizem ENGİN¹³
Göksu Çiçekli KOÇ¹⁴**

ÖZET

Araştırmada Ege Üniversitesi Eğitim Fakültesi lisans programlarında okuyan öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının cinsiyet, program türü, mezun olunan lise türü ve ailenin gelir durumu değişkenleri açısından karşılaştırmalı olarak incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma betimsel tarama modelindedir. Çalışma grubunu Ege Üniversitesi Eğitim Fakültesi dördüncü sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmada Üstüner (2006) tarafından geliştirilen ve Likert tipi beşli olarak derecelendirilen “Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği” kullanılmıştır. Ölçek, 373 öğrenciye uygulanmıştır. Sonuçlarda, öğrenim görülen lisans programlarına göre farklılaşmalar gözlenirken cinsiyet, mezun olunan lise türü ve ailenin gelir durumu değişkenleri açısından gruplar arasında anlamlı bir farklılaşma bulunmamıştır.

Anahtar Kelimeler: Öğretmenlik mesleği, öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlar, öğretmen yetiştirme

**THE ATTITUDES OF PROSPECTIVE TEACHERS TOWARDS TEACHING
(THE CASE OF EGE UNIVERSITY, FACULTY OF EDUCATION)**

ABSTRACT

This study intended to determine prospective teachers' -studying in Ege University Faculty of Education licence programmes- attitudes towards teaching according to the variables including their gender, the type of the program they study, the high school type they graduated from and the incomes

¹³ Arş.Gör. Dr. , Ege Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü, İzmir.

E-mail: gizem.engin@ege.edu.tr

¹⁴ Arş.Gör. Dr. , Ege Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi Bölümü, İzmir.

E-mail: goksu.koc@ege.edu.tr

of their family in comparative perspective. The current study is in descriptive survey model. The fourth grade students in Ege University Faculty of Education comprised the working group. In this study “The Attitudes of Prospective Teachers Towards the Profession of Teaching” developed by Üstüner (2006) and Likert type scale with 5 points was used. The scale was applied to 373 students. In the results, a significant differences was observed between licence programmes however no significant difference was observed between the variables of gender, the school graduated and the incomes of the family.

Key Words: Profession of teaching, attitudes towards teaching, teacher training,

GİRİŞ

Meslek, Türk Dil Kurumu elektronik sözlüğünde (2013) “Belli bir eğitim ile kazanılan sistemli bilgi ve becerilere dayalı, insanlara yararlı mal üretmek, hizmet vermek ve karşılığında para kazanmak için yapılan, kuralları belirlenmiş iş.” olarak tanımlanırken; öğretmenlik Millî Eğitim Temel Kanunu’nun 43. maddesinde “devletin eğitim, öğretim ve bununla ilgili yönetim görevlerini üzerine alan özel bir ihtisas mesleği” olarak tanımlanmıştır.

Öğretmenliğin meslekleşmesini sağlayan başlıca koşullar şöyle sıralanabilir (Akt. Helvacı, 2009: 315-318):

1. Örgün meslekî eğitimden geçme/ uzmanlık bilgisine sahip olma.
2. Mesleksel kültüre sahip olma.
3. Mesleğe girişte belirli bir seçim ve denetimden geçme.
4. Toplumca ve devletçe meslek olarak tanınma ve kabul görme.
5. Mesleğin gerektirdiği temel değerler ya da meslek etik kurallarına sahip olma.
6. Meslek kuruluşları biçiminde örgütlenme.

Yukarıda belirtilen koşullar öğretmenlik mesleğinin sürdürülebilmesi için kuşkusuz gerekli ancak yeterli değildir. Örneğin, bu koşulları sağlayan her öğretmen mesleğini sevgi ve özveriyle yapmayabilir. Oysa öğretmenlik sevgi ve özveri mesleğidir. Biyolojik, psikolojik ve sosyo-kültürel bir varlık olan insan üzerinde çalışan öğretmen insanları sevmeli, fedakâr, hoşgörülü ve sabırlı olmalıdır (Helvacı, 2009). Başöğretmen Atatürk de Öğretmenler Birliği Kongresinde (1924), öğretmenlik mesleğinin yalnızca meslekî bilgi ve beceri ile sınırlanamayacağını aynı zamanda fedakârlık gerektirdiğini şu sözleriyle ifade etmektedir: “*Öğretmenler; yeni nesli Cumhuriyet’in fedakâr öğretmen ve eğitimcileri sizler yetiştireceksiniz, yeni nesil, sizin eseriniz olacaktır. Eserin kıymeti, sizin becerinizin ve fedakârlığınızın derecesiyle orantılı olacaktır.*”

Cumhuriyet fikren, ilmen, fennen, bedenlen kuvvetli ve yüksek karakterli muhafızlar ister. Yeni nesli, bu özellik ve yetenekte yetiştirmek sizin elinizdedir."

Şimşek (2005), öğretmen niteliğinin büyük ölçüde öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarıyla yakından ilgili olduğunu belirtmektedir. Tutum ve davranış arasındaki ilişkiyi açıklayan Kağıtçıbaşı'na (1985) göre, tutumun davranışsal boyutu, bireyin tutumunun hangi yönde olduğunu kestirmeye yardımcı olur. Aynı zamanda, davranışların da tutumları etkilemesi mümkündür. Tutumlar farklı kaynaklardan etkilenecek şekilde sonradan oluşturulurlar. Bu nedenle öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlar, öğretmenlerin davranışlarını etkileyeceği için önem kazanmaktadır. Konuya ilişkin olarak Çeliköz ve Çetin (2004) öğretmen adaylarının mesleklerine yönelik olumlu tutum geliştirdiklerinde, öğretmen olduklarında görevlerini eksiksiz yerine getireceklerini, araştırmacı ve yaratıcı düşüncüyü geliştireceklerini, öğrencileri daha kolay motive edeceklerini, sözel ve sözel olmayan mesajlarını uyum içinde öğrencilere aktaracaklarını, zamanı etkili kullanacaklarını ve yeniliklere açık olacaklarını belirtmişlerdir.

Toplumun öğretmenlerden beklentilerinin gün geçtikçe arttığını belirten Helvacı'ya (2009) göre, geleneksel eğitim anlayışı temeline dayalı öğrenme-öğretme yaklaşımları, eğitim programları, eğitim felsefesi değişerek çağın insanını yetiştirmeye yönelik yeni öğrenme ve öğretme süreçleri, eğitim programları, eğitim felsefeleri ve etkinlikleri (yapılandırmacı eğitim anlayışı) eğitim sistemlerinin temelini oluşturmaya başlamıştır. Günümüzde öğretmen açık fikirli, çağdaş, kendini yenileyebilen, bireysel farklılıkları dikkate alan, bilgiyi aktaran değil uygun öğrenme yaşantıları sağlayan, öğrenenlerle birlikte öğrenen, işbirliğini teşvik eden, demokratik ortam oluşturan, öğrencilerin bilgi ve anlayışlarını kendilerinin yapılandırmalarına olanak sağlayacak şekilde yönlendiren roller üstlenmek durumuyla karşı karşıyadır. Bu rolleri karşılayabilmeleri ise ancak öğretmenlik mesleğine yönelik olumlu tutum sahibi olmaları ile ilişkilidir.

Öğretmenlik mesleğine yönelik olumlu tutumlar mesleğe ilgi duymak, çocukları sevmek, eğitim ve öğretimin önemini görebilmek vb.; olumsuz tutumlar ise öğrencileri sevmemek, kendini geliştirmemek, heyecanlı ve istekli olmamak vb. olarak ifade edilebilir. Olumlu tutumlar öğrenme ve öğretmeyi kolaylaştırarak başarıyı artırırken; olumsuz tutumlar ise başarıyı düşürür. Öğretmen yetiştirme açısından bakıldığında ise nitelikli öğretmenin yetiştirilmesi ve programın başarısının artırılması için öğretmen adaylarının mesleklerine yönelik tutumları belirlenmelidir. Eğer olumsuz tutumlar var ise olumlu yönde değiştirilmesi gerekmektedir (Semerci ve Semerci, 2004: 140).

Gelecekte eğitim örgütlerinde çalışacak olan öğretmen adaylarının mesleğe karşı tutumlarının ne olduğunun bilinmesi meslek öncesi eğitimde

onlara ne tür bir eğitim verilmesi gerektiği konusunda yol gösterecektir (Üstüner, 2006). Bu amaçla ilgili alan yazında pek çok çalışma yapıldığı görülmektedir. Bu çalışmalarda farklı değişkenler (cinsiyet, lisans programı, mezun olunan lise türü, ailenin gelir durumu, anne-babanın eğitim durumu, üniversiteye giriş puanı) ele alınarak öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ile ilişkisi açıklanmaya çalışılmıştır.

Öğretmen adaylarının cinsiyetleri ile mesleğe yönelik tutumları arasındaki ilişkileri ele alan araştırmalar incelendiğinde farklı sonuçlara rastlanmaktadır. Araştırmalarda genellikle kadın öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir (Çapri ve Çelikkaleli, 2008; Çetinkaya, 2009; Güdek, 2007; Güneyl ve Aslan, 2009; Pehlivan, 2008; Sağlam, 2008; Temizkan, 2008; Üstüner ve diğerleri, 2009). Bazı araştırmalarda ise öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutum puanları cinsiyet değişkenine göre farklılaşmamaktadır (Özder, Konedralı ve Zeki, 2010; Semerci ve Semerci, 2004; Tanel, Şengören ve Tanel, 2007; Tekerek ve Polat, 2011).

Öğretmen adaylarının mesleğe yönelik tutumlarını mezun olunan lise türü ile ilişkilendiren bazı araştırmalarda (Bozdoğan, Aydın ve Yıldırım, 2007; İlter ve Köksalan, 2011; Sağlam, 2008; Şimşek, 2005; Tanel, Şengören ve Tanel, 2007) lise türünün bir farklılık yaratmadığı belirtilirken, Saracaloğlu ve arkadaşları (2004) öğretmen lisesi mezunları aleyhine farklılık bulmuşlardır.

Öğretmen adaylarının öğrenim gördükleri lisans programları ile mesleğe yönelik tutumları arasındaki ilişkileri ele alan araştırmalar incelendiğinde farklı sonuçlara rastlanmaktadır. Bazı araştırmalarda öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının lisans programları arasında farklılaşmadığı görülmüştür (Çapri ve Çelikkaleli, 2008; Demirtaş, Cömert ve Özer, 2011). Bazı araştırmalarda ise lisans programları arasında farklılaşmalar olduğu ifade edilmiştir (Bozdoğan, Aydın ve Yıldırım, 2007; Özbek, Kahyaoğlu ve Özgen, 2007).

Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ile ailelerinin gelir durumları arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmaların bazılarında gelir durumu mesleğe yönelik tutumda anlamlı bir farklılık oluşturmamaktadır (Pehlivan, 2008; Uğurlu ve Polat, 2011). Bazı çalışmalarda ise ailenin gelir durumunun öğretmenlik mesleğine yönelik tutumda farklılık yarattığı belirtilmiştir (İlter ve Köksalan, 2011; Güleçen ve ark. 2008). Gömleksiz (2004) tarafından öğretmenlik mesleğini seçenlerin çoğunluğunu toplumun sosyo-ekonomik olarak alt sınıflarından gelen bireyler olduğu ifade edilse de bu çalışmanın bulguları ile çelişmektedir.

Yurt dışında öğretmenlik mesleğine yönelik yapılan çalışmaların az ve genellikle öğretmenlerle yapıldığı görülmektedir (Goddard ve O'Brien, 2003;

Kyriacou ve Coulthard, 2000; Kyriacou ve Kunc, 2007; Manuel ve Hughes, 2006; Smithers ve Robinson, 2003). Bu çalışmalarda öğretmenlik mesleğine yönelik tutumdan ziyade öğretmenlik mesleğine ilişkin beklenti ve algı, öğretmenlik mesleğinin tercih edilme nedenleri ve öğretmenlik mesleğinden ayrılma nedenleri ele alınmıştır.

Bu çalışmada öğretmenlik mesleğine yönelik tutumun oluşmasında cinsiyetin, mezun olunan lise türünün, öğrenim görülen lisans programının ve ailenin gelir durumunun etkili olabileceği düşünüldüğü için bu değişkenler ele alınmıştır.

Problem Durumu

Bu araştırma, Ege Üniversitesi Eğitim Fakültesi Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği, Okul Öncesi Öğretmenliği, Türkçe Öğretmenliği, Fen Bilgisi Öğretmenliği, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık, Sınıf Öğretmenliği lisans programlarında öğrenim gören öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını değerlendirmek amacıyla yapılmıştır. Çalışmada aşağıdaki soruların yanıtları aranmıştır:

1. Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları cinsiyete göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?
2. Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları lisans programına göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?
3. Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları mezun olunan lise türüne göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?
4. Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ailenin gelir durumuna göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

YÖNTEM

Araştırmada, betimsel tarama modeli (Karasar, 2005) kullanılmış ve "Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği"nden elde edilen veriler SPSS13 paket programı kullanılarak nicel yolla analiz edilmiştir. Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının cinsiyet değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığı t-test analizi ile, lisans programı, mezun olunan lise türü ve ailenin gelir düzeyine göre farklılaşıp farklılaşmadığını ise ANOVA test istatistiği ile test edilmiştir. ANOVA testi sonucunda gruplar arasında ortaya çıkan farklılıkların hangi gruplardan kaynaklandığını bulmak için LSD testi uygulanmıştır.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, Ege Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde öğrenim gören öğretmen adayları oluşturmaktadır.

Araştırmanın örneklemini, Ege Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi (n=60), Sosyal Bilgiler Öğretmenliği (n=72), Okul Öncesi Öğretmenliği (n=67), Türkçe Öğretmenliği (n=34), Fen Bilgisi Öğretmenliği (n=39), Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık (n=52) ve Sınıf Öğretmenliği (n=49) lisans programlarının son sınıflarında öğrenimlerine devam eden 373 öğretmen adayı oluşturmaktadır.

Tablo 1: Öğretmen Adaylarının Programlara ve Cinsiyete Göre Dağılımı (N)

Programın Adı	Kız	Erkek	Toplam
Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi	24 (% 40)	36 (% 60)	60
Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	38 (% 52.78)	34 (%47.22)	72
Okul Öncesi Öğretmenliği	61(% 91.05)	6 (% 8.95)	67
Türkçe Öğretmenliği	19 (% 55.89)	15 (% 44.11)	34
Fen Bilgisi Öğretmenliği	33 (% 84.62)	6 (%15.38)	39
Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık	38 (% 73.08)	14 (% 26.92)	52
Sınıf Öğretmenliği	33 (% 67.35)	16 (% 32.65)	49
Toplam	246 (% 65.06)	127 (%34.04)	373

Araştırmanın çalışma grubunu lisans programlarının yalnızca dördüncü sınıfta öğrenim gören öğretmen adayları oluşturmaktadır. Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi lisans programında öğrenim gören öğretmen adaylarının %40'ı kız öğrencilerden (n=24), % 60'ı ise erkek öğrencilerden (n=36) oluşmaktadır. Sosyal Bilgiler Öğretmenliği lisans programında öğrenim gören öğretmen adaylarının %52.78'i kız öğrencilerden (n=38), % 47.22'si ise erkek öğrencilerden (n=34) oluşmaktadır. Okul Öncesi Öğretmenliği lisans programında öğrenim gören öğretmen adaylarının % 91.05'i kız öğrencilerden (n=61), % 8.95'i ise erkek öğrencilerden (n=6) oluşmaktadır. Türkçe Öğretmenliği lisans programında öğrenim gören öğretmen adaylarının % 55.89'u kız öğrencilerden (n=19), % 44.11'i ise erkek öğrencilerden (n=15) oluşmaktadır. Fen Bilgisi Öğretmenliği lisans programında öğrenim gören öğretmen adaylarının % 84.62'si kız öğrencilerden (n=33), % 15.38'i ise erkek öğrencilerden (n=6) oluşmaktadır. Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık lisans programında öğrenim gören öğretmen adaylarının % 73.08'i kız öğrencilerden (n=38), % 26.92'si ise erkek öğrencilerden (n=14) oluşmaktadır. Sınıf Öğretmenliği lisans programında öğrenim gören öğretmen adaylarının % 67.35'i kız öğrencilerden (n=33), % 32.65'i ise erkek öğrencilerden (n=16) oluşmaktadır. Toplamda araştırmanın çalışma grubunu oluşturan 373 öğrencinin % 65.06'sı kız öğrencilerden(n=246), %34.04'ü ise erkek öğrencilerden (n=127) oluşmaktadır.

Veri Toplama Aracı

Araştırma verileri Üstüner (2006) tarafından öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını belirlemek için geliştirilen, beşli likert tipinde ve 34 maddeden oluşan "Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği" ile elde edilmiştir. Ölçme aracı 5=Tamamen Katılıyorum, 4=Çoğunlukla Katılıyorum, 3=Orta Düzeyde Katılıyorum, 2=Kısmen Katılıyorum, 1 = Hiç Katılmıyorum olarak puanlanmıştır. Ölçek maddelerinden 10 tanesi olumsuz ifadeler içermektedir. Olumsuz ifadelerin tersten puan değerleri (1=5, 2=4, 3=3, 4=2, 5=1) olarak girilmiştir. Aracın geçerlilik ve güvenilirlik çalışması Üstüner (2006) tarafından yapılmıştır. Ölçeğin KMO değeri .91 Barlett testi değeri 7835, iç tutarlılık katsayısı .93 olarak hesaplanmıştır. Ölçek tek boyutlu bir ölçektir. Ölçekten alınabilecek en yüksek puan 170, en düşük puan ise 34'tür. Ölçekten alınan yüksek puan öğretmenlik mesleğine yönelik olumlu tutumu, düşük puan ise olumsuz tutumu göstermektedir.

BULGULAR

Bu bölümde araştırmada toplanan verilerden elde edilen bulgular, araştırmanın alt problemleri çerçevesinde ele alınmıştır. Birinci alt probleme yönelik yapılan istatistiğin sonucu Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1: Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarının Cinsiyete Göre t-Testi Sonuçları

Cinsiyet	N	X	S	T	P
Kız	246	3.76	.86	-.27	.78
Erkek	127	3.78	.83		

Tablo 1’de çalışma grubunda yer alan öğretmen adaylarının 246’sının kız, 127’sinin erkek olduğu görülmektedir. Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının cinsiyete göre farklılaşmadığı uygulanan t-testi sonucunda tespit edilmiştir ($p \leq .05$). İkinci alt probleme yönelik yapılan istatistiğin sonucu Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2: Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarının Lisans Programına Göre ANOVA Sonuçları

Lisans Programları	Tutum Puanları			F	P	Fark (LSD) $p \leq .05$
	X	S	N			
1. Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi	3.65	.75	60	7.07	.000	1 ile 2 ($p = .007$)
2. Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	4.17	.74	72			2 ile 1 ($p = .007$) 2 ile 3 ($p = .000$) 2 ile 6 ($p = .000$)
3. Okul Öncesi Öğretmenliği	3.53	.85	67			3 ile 2 ($p = .000$) 3 ile 7 ($p = .022$)
4. Türkçe Öğretmenliği	3.78	.88	34			-
5. Fen Bilgisi Öğretmenliği	3.83	.78	39			-
6. Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık	3.36	.91	52			6 ile 2 ($p = .000$) 6 ile 7 ($p = .001$)
7. Sınıf Öğretmenliği	4.03	.82	49			7 ile 3 ($p = .022$) 7 ile 6 ($p = .001$)

Tablo 2’de öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının lisans programına göre farklılaşmalarını gösteren ANOVA sonuçları verilmiştir. Farklılıklar LSD testi ile kontrol edildiğinde Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi lisans programı ile Sosyal Bilgiler Öğretmenliği (SBÖ lehine) arasında ($p=.007$) ; Sosyal Bilgiler Öğretmenliği ile Okul Öncesi Öğretmenliği arasında (SBÖ lehine) ($p=.000$); Sosyal Bilgiler Öğretmenliği ile Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık arasında (SBÖ lehine) ($p=.000$); Okul Öncesi Öğretmenliği ile Sınıf Öğretmenliği arasında (SÖ lehine) ($p=.022$); Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık ile Sınıf Öğretmenliği arasında (SÖ lehine) ($p=.001$) düzeyinde farklılaşmalar tespit edilmiştir ($p\leq.05$).

Üçüncü alt probleme yönelik yapılan istatistiğin sonucu Tablo 3’te sunulmuştur.

Tablo 3: Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarının Mezun Olunan Lise Türüne Göre ANOVA Sonuçları

Mezun Olunan Lise Türü	Tutum Puanları			F	p	Fark (LSD) $p\leq.05$
	X	S	N			
1. Genel Lise	3.93	.81	111	2.45	0.18	-
2. Anadolu Lisesi	3.73	.81	133			-
3. Öğretmen Lisesi	3.62	.92	83			-
4. Meslek Lisesi	3.74	.87	34			-
5. Teknik Lise	3.76	.61	4			-
6. Sosyal Bilimler Lisesi	2.61	.00	2			-
7. Çok Programlı Lise	4.68	.14	3			-
8. Açık Lise	4.80	.10	2			-

Tablo 3’te öğretmen adaylarının mezun oldukları lise türüne göre dağılımlarını gösteren ANOVA sonuçları verilmiştir. Buna göre mezun olunan lise türüne göre öğretmenlik mesleğine yönelik tutumda anlamlı farklılaşma olmadığı tespit edilmiştir ($p\leq.05$).

Dördüncü alt probleme yönelik yapılan istatistiğin sonucu Tablo 4’te sunulmuştur.

Tablo 4: Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarının Ailenin Gelir Durumuna Göre ANOVA Sonuçları

Ailenin Gelir Durumu	Tutum Puanları			F	p	Fark (LSD) $p \leq .05$
	X	S	N			
1. Asgari ücretten düşük	3.88	.82	22	1.73	.17	-
2. Asgari ücret	3.90	.81	94			-
3. Asgari ücretten fazla	3.72	.87	255			-

Tablo 4'te öğretmen adaylarının ailelerinin gelir durumlarının dağılımlarını gösteren ANOVA sonuçları verilmiştir. Bu değişkene göre öğretmenlik mesleğine yönelik tutumda anlamlı bir farklılaşma gözlenmemiştir ($p \leq .05$).

SONUÇLAR, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Öğretmenliği bir meslek olarak tanımlayan Akyüz (2012) öğretmenliğin, mesleğin tanımındaki temel öğeleri taşıdığını belirtmektedir. Bu temel öğeler; öğretmenlerin toplumda önemli bir işlevi yerine getirmesi, ciddi bir yetişme dönemi gerektirmesi, meslekî ve sistematik uzmanlık bilgilerine dayanması, genellikle bazı etik ilkelerinin ya da davranış kurallarının bulunmasıdır. Bu ilke ve kuralların başlıcaları Akyüz (2012, s.1-2) tarafından şöyle sıralanmaktadır:

1. Görevle ilgili ciddi bir öğrenim görmek.
2. Hizmette ve toplumda sorumluluk.
3. Görevinde adil, eşit ve dürüst davranmak.
4. Kendini sürekli geliştirmek.
5. Mesleğine ve hizmet ettiği kimselere zarar verecek her türlü tutum ve davranıştan kaçınmak.
6. Mesleğin saygınlığını korumak ve geliştirmek.
7. Yetiştirdiği öğrencilerin ve toplumun mutluluğuna katkıda bulunmak.

Akyüz (2012) tarafından sıralanan bu maddelerin, bu çalışmada uygulanan "Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği"nin maddeleri ile ilişkili olduğu görülmektedir. Öğretmen adaylarının ölçek maddelerinden yüksek puanlar almaları öğretmenlik mesleğinin gerektirdiği ilkeleri yerine getirmeye istekli olduklarını göstermektedir.

Araştırma sonuçlarına göre, Ege Üniversitesi Eğitim Fakültesi lisans programlarının dördüncü sınıflarında öğrenim gören öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının olumlu ve tutum düzeyinin yüksek (3.17 ile 4.24 arasında) olduğu söylenebilir. Türkiye’de farklı örneklemeler üzerine yapılan (Şimşek, 2005; Terzi ve Tezci, 2007) araştırma sonuçları da Eğitim Fakültelerinde okuyan öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının genellikle olumlu olduğunu göstermektedir. Eğitim fakültesinde okuyan öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının yüksek olması meslekte başarılı olacaklarının önemli bir işareti olarak düşünülebilir.

Ege Üniversitesi Eğitim Fakültesi lisans programlarının dördüncü sınıflarında öğrenim gören öğretmen adaylarının “öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları”nın cinsiyet, mezun olunan lise türü, lisans programı ve ailenin gelir durumu değişkenleri açısından incelenmesi amacıyla yapılan bu araştırmanın sonuçları aşağıda sıralanmıştır:

1. Kız ve erkek öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Önceki bazı araştırmalarda da (Özder, Konedra ve Zeki, 2010; Semerci ve Semerci, 2004; Tanel, Şengören ve Tanel, 2007; Tekerek ve Polat, 2011) benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Kadınların toplumsal rolü nedeniyle ev ve iş yaşamı arasında denge kurmak zorunda olması, kadınların annelik ve eşlik rolünün bir uzantısı gibi görülen öğretmenlik mesleğine yönelmesine yol açmıştır (Koray, 1993’ten aktaran: Fidan, İşçi ve Yılmaz). Ancak küreselleşme ve kentleşmenin etkisiyle cinsiyet temelli toplumsal roller hızla değişmektedir. Bu değişim dolaylı olarak hem ev hem de iş yaşamında kadın ve erkeğe yüklenen toplumsal rollerde farklılaşmaya neden olmaktadır (WHO, 1998: 11). Öğretmenlik mesleğinin bir kadın mesleği olması yönündeki yaygın görüşün aksine çalışmada kız ve erkek öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının benzerlik gösterdiği tespit edilmiştir. Bu benzerliğe toplumsal değişimin neden olabileceği düşünülmektedir.

2. Araştırmada öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının mezun olunan lise türüne göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmüştür. Önceki bazı araştırmalar da (Bozdoğan, Aydın ve Yıldırım, 2007; İter ve Köksalan, 2011; Sağlam, 2008; Şimşek, 2005; Tanel, Şengören ve Tanel, 2007) bu bulguyu desteklemektedir. Eğitim fakültelerinde dört yıllık öğrenim süresi boyunca öğretmen adaylarına öğretmenlik mesleği için gerekli bilgi ve becerilerin kazandırılmasının yanı sıra öğretmen olma düşüncesi de aşılacaktır. Bu sürecin farklı türdeki liselerden gelen öğretmen adayları üzerinde benzer etki yarattığı düşünülmektedir.

3. Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının bazı lisans programları arasında farklılaştığı görülmüştür. Buna göre Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi ile Sosyal Bilgiler Öğretmenliği arasında (SBÖ lehine); Sosyal Bilgiler Öğretmenliği ile Okul Öncesi Öğretmenliği arasında (SBÖ lehine); Sosyal Bilgiler Öğretmenliği ile Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık arasında (SBÖ lehine); Okul Öncesi Öğretmenliği ile Sınıf Öğretmenliği arasında (SÖ lehine); Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık ile Sınıf Öğretmenliği (SÖ lehine); arasında anlamlı düzeyde farklılaşmalar tespit edilmiştir. Önceki bazı araştırmalarda da (Bozdoğan, Aydın ve Yıldırım, 2007; Özbek, Kahyaoğlu ve Özgen, 2007) lisans programları arasında farklılaşmalar gözlemlenmiştir. Bu farklılaşmalarda lisans programlarında ders veren öğretim elemanlarının tutumlarının, grupların iç dinamiklerinin (iletişim, paylaşım vb.) ve okul dışı öğretmenlik mesleğine ilişkin yürüttükleri gönüllülük esasına bağlı çalışmaların (TEGEV vb.) etkili olabileceği düşünülmektedir.

4. Ailenin gelir durumuna göre anlamlı düzeyde bir farklılık gözlenmemiştir. Önceki bazı araştırmalarda da (Pehlivan, 2008; Uğurlu ve Polat, 2011) benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Bu durum, Eğitim fakültelerine giriş puanının son yıllarda yükselmesi ve öğretmenlik mesleğinin popülerliğinin artması ile ilişkili düşünülebilir. Başka bir deyişle, öğretmenlik mesleği yalnızca ekonomik kaygılar nedeniyle tercih edilen bir meslek olmaktan çıkıp, öğretmen olma idealine sahip bireyler tarafından tercih edilen bir meslek haline geldiğini düşündürmektedir.

Araştırma bulgularından yararlanılarak aşağıdaki önerilerin sunulması uygun görülmüştür:

1. Araştırmada öğretmen adaylarının mesleğe yönelik tutumlarını belirlemek için veri toplama aracı olarak tutum ölçeği kullanılmıştır. Aynı amaçla öğretmen adaylarıyla derinlemesine görüşmeler de yapılabilir.

2. Öğretmenlik mesleğine yönelik tutumu etkileyen etkenler farklı ölçme aracı kullanılarak tespit edilmeye çalışılabilir.

3. Benzer çalışmalar farklı zaman dilimlerinde, öğretmen yetiştiren farklı kurumlarda ve farklı sınıf düzeylerinde yapılabilir.

4. Öğretmenlik mesleğine yönelik tutum üzerinde Eğitim fakültelerinde verilen eğitimin etkisini ortaya koyacak boylamsal çalışmalar yapılabilir.

5. Öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ile ilişkili konular (özyeterlik vb.) farklı çalışmalarda birlikte ele alınabilir.

KAYNAKÇA

AKYÜZ, Y. (2012). *Türkiye’de Öğretmenlerin Toplumsal Değişmedeki Etkileri (1839-1950)*, Pegem Akademi: Ankara.

BOZDOĞAN A. E., AYDIN D. ve YILDIRIM K. (2007). “Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumları”, *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, S. 8 (2), s. 83-97.

ÇAPRI, B. ve ÇELİKKALELİ, Ö. (2008). “Öğretmen Adaylarının Öğretmenliğe İlişkin Tutum ve Mesleki Yeterlik İnançlarının Cinsiyet, Program ve Fakültelerine Göre İncelenmesi”, *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, S. 15 (9), s. 33-53.

ÇELİKÖZ, N. ve ÇETİN, F. (2004). “Anadolu Öğretmen Lisesi Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarını Etkileyen Etmenler”, *Milli Eğitim Dergisi*, S. 162, s. 160-167.

ÇETİNKAYA, Z. (2009) “Türkçe Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumlarının Belirlenmesi”, *İlköğretim Online*, S. 8(2), s. 298-305, www.ilkogretim-online.org.tr, Erişim: 25.03.2014.

DEMİRTAŞ, H., CÖMERT, M. ve ÖZER, N. (2011). “Öğretmen Adaylarının Öz-Yeterlik Algıları ile Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları”, *Eğitim ve Bilim*, S. 36 (159), s. 96-11.

F. FİDAN, Ö. İŞÇİ ve T. YILMAZ (2006). “Kadın Mesleği Kavramı: Anlamlılığı ve İçeriği”, *2nd International Conference on Women’s Studies: Breaking the Glass Ceiling*, April 27-28 2006, Turkish Republic of Northern Cyprus.

GODDARD, R. ve O’BRİEN, P. (2003). “Beginning Teachers’ Perceptions of Their Work, Well-Being and Intention to Leave”, *Asia-Pacific Journal of Teacher Education and Development*, S. 6 (2), s. 99-118.

GÖMLEKSİZ, N. (2004). Öğretmenlik Mesleğinin Nitelikleri, (Editör Taşpınar, M.) *Öğretmenlik Mesleği*, Üniversite Kitapevi: Ankara.

GÜDEK, B. (2007). *Eğitim Fakültesi Müzik Eğitimi Anabilim Dalı 1. ve 4. Sınıf Öğrencilerinin Müzik Öğretmenliği Mesleğine Yönelik Tutumlarının Öğrenciye Ait Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Ankara.

GÜLECEN, S., CÜRO, E. ve SEMERCİ, N. (2008). “Anadolu Öğretmen Lisesi Öğrencilerinin Öğretmenlik İlişkin Tutumları.” *Fırat Üniversitesi Sosyal Dergisi*, S. 18 (1), s. 139-157.

GÜNEYLİ, A. ve ASLAN, C. (2009). “Evaluation of Turkish Prospective Teachers’ Attitudes Towards Teaching Profession (Near East University case)”, *Procedia Social and Behavioral Sciences*, S. 1, s. 313-319.

- HELVACI, M. A. (2009). *Öğretmenlik Mesleğinin Özellikleri*, (Editör Saylan, N.) *Eğitim Bilimine Giriş*, Anı Yayıncılık: Ankara.
- İLTER, İ. ve KÖKSALAN, B. (2011) "Sınıf Öğretmeni Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Olan Tutumları", *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, S. 21 (1), s. 113-128.
- KAĞITÇIBAŞI, Ç. (1985). *İnsan ve İnsanlar*, Beta Basım Yayım Dağıtım: İstanbul.
- KARASAR, N. (2005). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, Nobel Yayınları: Ankara.
- KYRIACOU, C. ve COULTHARD, M. (2000). "Undergraduates' Views of Teaching As a Career Choice", *Journal of Education for Teaching*, S. 26 (2), s. 117-126.
- KYRIACOU, C. ve KUNC, R. (2007). "Beginning Teachers' Expectations of Teaching", *Teaching and Teacher Education*, S. 23, s. 1246-1257.
- MANUEL, J., ve HUGHES, J. (2006). "It Has Always Been My Dream': Exploring Pre-Service Teachers' Motivations for Choosing to Teach", *Teacher Development*, S. 10 (1), s. 5-24.
- Millî Eğitim Temel Kanunu (1973).
<http://mevzuat.meb.gov.tr/html/88.html>, Erişim: 21.12.2013.
- ÖZBEK, R.; KAHYAOĞLU M. ve ÖZGEN N. (2007). "Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Görüşlerinin Değerlendirilmesi" *Sosyal Bilimler Dergisi*, S. 9 (2), s. 221-232.
- ÖZDER, H.; KONEĐRALI, G. ve ZEKİ, C. P. (2010). "Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi", *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, S. 62, s. 253-275.
- PEHLİVAN, K. B. (2008). "Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sosyo-Kültürel Özellikleri ve Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları Üzerine Bir Çalışma", *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, S. 4 (2), s. 151-168.
- SAĞLAM, A. Ç. (2008). "Müzik Öğretmenliği Bölümü Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları", *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, S. 5 (1), s. 59-69.
- TEMİZKAN, M. (2008). "Türkçe Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları Üzerine Bir Araştırma", *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, S. 6 (3), s. 461-486.
- SARACALOĞLU, A. S., BOZKURT, N., SERİN, O. ve SERİN, U. (2004). "Öğretmen Adaylarının Mesleğe Yönelik Tutumlarını Etkileyen Faktörler", *Çağdaş Eğitim Dergisi*, S. 29 (311), s. 16-27.

SEMERCİ, N. ve SEMERCİ, Ç. (2004). "Türkiye'de Öğretmenlik Tutumları", *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, S. 14 (1), s. 137-146.

SMİTHERS, A. ve ROBINSON, P. (2003). *Factors Affecting Teachers' Decisions to Leave the Profession*. Department For Education And Skills: London.

ŞİMŞEK, H. (2005). "Ortaöğretim Alan Öğretmenliği Tezsiz Yüksek Lisans Programına Devam Eden Öğrencilerin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları", *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Elektronik Eğitim Fakültesi Dergisi*, S. 2 (1), <http://efdergi.yyu.edu.tr>, Erişim: 02.12.2013.

TANEL, R., ŞENGÖREN, S. K. ve TANEL, Z. (2007). "Fizik Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumlarının Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi", *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, S. 2 (22), s. 1-9.

TDK elektronik sözlük (2013).

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.52934b5086db71.53596110, Erişim: 25.11.2013.

TEKEREK, M., POLAT, S. (2011). "Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumları", *5th International Computer & Instructional Technologies Symposium*, 22-24 September 2011, Fırat Üniversitesi: Elazığ.

TERZİ, A.R. ve TEZCİ, E. (2007). "Necatibey Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumları", *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, S. 52, s. 593-614.

UĞURLU, C.T. ve POLAT, S. (2011). "Sınıf Öğretmenliği Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları", *CÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, S. 35 (1), s. 68-74.

ÜSTÜNER, M. (2006). "Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeğinin Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması", *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, S. 45, s. 109-127.

ÜSTÜNER, M.; DEMİRTAŞ, H. ve CÖMERT, M.(2009). "The Attitudes of Prospective Teachers Towards the Profession of Teaching", *Eğitim ve Bilim Dergisi*, Cilt: 34, S. 151 (34), s.140-155.

WHO (World Health Organization) (1998). *Gender and Health, Technical Paper*, WHO/FRH/WHD/98.16: Geneva.

